

Jesayas (Jacques, Jack) de Wilde is geboren op 17 januari 1927 in Amsterdam. Hij was de zoon van Jacobus de Wilde (1897) en Sara Prenselaar (1901-1931). Ze kregen acht kinderen van wie er drie voor de oorlog overleden. De broers en zussen die nog leefden waren Israël (1920 – 1944), Elisabeth (1921 – 1943), Alida (1924 – 1943) en Juda (Joost) (1928 – 1943). Hun moeder overleed al in 1931 en hun vader hertrouwde.

Jack kwam samen met zijn broer Joost in 1932 terecht in het Centraal Israëlitisch Weeshuis. Dit weeshuis aan de Utrechtse Nieuwegracht 92 werd op 1 augustus 1871 geopend. Het was een landelijk weeshuis voor Joodse kinderen vanaf zes jaar. Na de Kristalnacht in Duitsland in 1938 kwamen in het weeshuis dertig gastkinderen die uit Duitsland waren gevlucht. Günther Kraschewski en Egon Wolff zaten bij deze groep.

Fred Meijers zorgde er in 1938 voor dat 8 kinderen van het Centraal Israëlitisch Weeshuis lid werden van Scouting. Zij vormden samen met andere Joodse jongens groep 7, Willem de Zwijgergroep, in Utrecht. Deze groep had de bijeenkomsten op zondag i.p.v. zaterdag. Elias Heijmans, Max Andriessse, Günther Kraschewski, Gert Littmann, Hans Hartog, Jacques de Wilde en Egon Wolff waren hier verkenners. Op de foto staat Jack gehurkt middenvoor. Ook Helmuth Alexander was mogelijk lid van deze groep.

Joost en Jack staan op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "geen onderwijs meer" mochten "volgen op openbare scholen." Begin 1942 had het weeshuis ongeveer vijftig kinderen en dertig gastkinderen.

In oktober 1942 had het Centraal Israëlitisch Weeshuis via de Joodse Raad te horen gekregen dat ze het weeshuis op last van de Zentralstelle binnen een week moesten ontruimen. Op donderdag 15 oktober vertrokken de kinderen met het inwonend personeel naar een godsdienstschool in Amsterdam, achter de Nederlands Israëlitische Hoofdsynagoge aan het Jonas Daniël Meijerplein. Enkele maanden later, op 25 januari 1943, verhuisden ze naar het Centraal Israëlitisch Weeshuis aan de Geldersekade. De uit Duitsland gevluchte kinderen gingen direct naar Kamp Westerbork. Nog geen maand later, op 10 februari 1943, moest ook dit weeshuis worden ontruimd. *"Er kwamen grote vrachtwagens voorrijden en je had maar in te stappen,"* vertelde één van de kinderen later.

De kinderen kwamen terecht in Kamp Westerbork en gingen vanuit daar naar kampen in Duitsland. Jack werd op 16 november 1943 met 995 personen gedeporteerd naar vernietigingskamp Auschwitz-Birkenau. Dit was het laatste transport van dat jaar omdat het treinmaterieel nodig was voor het kerstreces van militairen en het kamp in quarantaine ging wegens kinderverlamming. In Auschwitz werd hij op 31 maart 1944 vermoord. Zijn broertje Joost werd al op 28 mei 1943 vermoord in vernietigingskamp Sobibor. Ook zijn andere broer en zussen overleefden de oorlog niet, zijn vader wel.

Auschwitz was een concentratiekampcomplex dat tijdens de Tweede Wereldoorlog door nazi-Duitsland rondom de Poolse stad Oświęcim (Duits: Auschwitz) in het geannexeerde deel van Polen werd opgezet. Auschwitz was het grootste van alle Duitse concentratie-kampen en bestond aan het einde van de oorlog uit Auschwitz I (het basiskamp (Duits: Stammlager) ten zuidwesten van de stad), Auschwitz II-Birkenau (het Vernichtungslager (vernietigingskamp) ten westen van de stad), Auschwitz III-Monowitz (een werkkamp ten oosten van de stad bij de IG Farben-fabriek) en tevens tientallen subkampen. Ongeveer 1,3 miljoen mensen werden naar Auschwitz gedeporteerd. Van hen zijn er ongeveer 1,1 miljoen om het leven gekomen; het grootste deel van de slachtoffers werd vergast. Van 1940 tot en met begin 1942 was het Auschwitz-complex voornamelijk een concentratiekamp; gevangenen kwamen om het leven door de combinatie van grove mishandeling, uitputting en ziekte. Vanaf het begin van 1942 tot oktober 1944 was de actieve massamoord op Joden net zo'n belangrijke functie van het complex.

Voor het voormalige Centraal Israëlitisch Weeshuis, nu in gebruik door het Leger des Heils, werden vijf Stolpersteine geplaatst. Eén voor de zeventig weeskinderen en hun tien verzorgers, en vier voor de familie Themans, die bij de kinderen bleef toen deze gedeporteerd werden.

Zijn naam staat op het Joods Monument in Utrecht, samen met de andere joodse slachtoffers van het Centraal Israëlitisch Weeshuis.

Meer informatie

[Jesayas de Wilde \(joodsmonument.nl\)](http://joodsmonument.nl)

[weeshuis - Jewish monument Utrecht](#)

[Joods Utrecht 15-06-2017 EXT II AA.pdf \(dutchjewry.org\)](#)

[Herinneringsboek Joods Utrecht 1940-1945 v1.7.pdf](#)

[\(stenenarchieef.nl\)](http://stenenarchieef.nl)

[Lijst van Stolpersteine in Utrecht \(provincie\) - Wikipedia](#)

[Utrecht, Joods Monument - Nationaal Comité 4 en 5 mei : Nationaal Comité 4 en 5 mei](#)
[Jesayas de Wilde - Kamp Westerbork, De Digitale Collectie](#)
[Auschwitz \(concentratiekamp\) - Wikipedia](#)
[Lijst van Jodentransporten vanuit Nederland - Wikipedia](#)

Boek: Voorbijgaand verblijf, joodse weeskinderen in Oorlogstijd, Frans Crone 2005.

Foto: Een groep Padvinders van het Centraal Israëlitisch Weeshuis met op bovenste rij, tweede van rechts Elias Heijmans.

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.